

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE

Csötörtök

198. szám.

Pest, november 2. 1848.

Nem kell tábláról politika.

A Marczius Tizenötödike politikai hirlap october—decemberi évnegyedre előfizetheti helyben egyedül a Kiadónál, 2 ft. 30 kr. postán mindennap borítékba küldve 3 frt. 30 kr.

Egy hónapos előfizetést csak helyben egyedül a Kiadónál s a hónap első napjától számítva 1 forintjával fogadunk el.

Hirdetések egy háromszor hátsó sorért, vagy ennek helyéért 2 kr. pp. fizettettek.

Pest, november 2.

Az öreg isten mosolygó jóvoltából nem vagyunk az agraer Zeitung, mert ha az volna, nagy harsogó torokkal kiáltanék: győztünk, győztünk! és diadalmas sergeink schwechattól Posonyba egy dicsőséges flanken bewegungot csináltak.

Hanem amolyan magyar őszinteséggel tisztán kimondjuk, hogy bizony egy kicsit magrak-tak bennünket.

De azért se baj, és ezerszerezer is se baj, sőt ki tudja, nem jobban állnak-e ma actiaink, mint az ütközött előtt.

Mi azt hisszük, hogy ma jobban vagyunk, mint az előtt. Nagy fába vágtuk fejszénket, hanem azért mégis kibuztak, nem maradt ott, sem a fejsze, sem a nyele.

Ha győzünk, előttünk roppant teendő lesz volna. Kénytelenek lettünk volna az egész osztrák birodalom reorganisatiojába fogni, ez pedig sok mindenféle czikornyával jár együtt, most pedig lefizetve becsülettel a bécsiéknél lévő adósságunkat, minden erőnket arra fordíthatjuk, hogy e házat szabaddá s függetlenné tegyük.

Erre pedig erőnk van a mennyi kell.

Ha mi a bécsiekkel együtt megverjük a reactiót, meglátta volna mindenki, hogy midőn arra kerül a dolog, hogy az országot rendezzük, úgy összekaptunk volna a bécsiekkel, mint a kutya meg a macska.

Nekünk szabad független Magyarország kell. Ez a bécsieknek pedig kiríthatlanul fejként csont-

jába van nőve a gesamtmonarchie, s a gleichberechtigung aller nationalitäten eszméje, mi ugyan azon értelmű a mi tökéletes megsemmisülésünkkel.

Most lafizettük, a mivel tartoztunk. Megabadultunk egy óriási teendőből, előttünk csak az önvédelem sokkal kényelmeseb munkája fekszik.

Azi nyertük meg, hogy az ország tettegessen független. Minden becsületes ember a pesti kormányhoz tartozik, s ha ellenség ütt be, irhat az osztrák bár mit zászlójára, jöhet bár ki nevében, úgy tekintjük őket, mint gonosz szándoku meglámadót, mint szabadságunk, s nemzeti önállóságunk elnyomóit, s harcunkat fogunk ellenük az utolsó magyar emberig.

Ha védelmezzük magunkat, ha ellenségeinknek meg kell miüket hódítani; minden város előtt egy sáncot kell bevennie mi győzhetlenek vagyunk.

Soha nyugodtabbak hazánk jövője felett nem voltunk, mint ma, s mi csak szánakozni tudunk azokon, kik már megijedtek.

De fityenek igen kevesen vannak. Mindenfől csak az az emberek véleménye, mit mi előbbi sorainkban elmondunk.

Három százados éj után Isten felhőztá a magyar függetlenség dicső napjait.

A schwechatti fitközet.

October 30-án.

A történeteket jelen soraim minden commentár nélkül s azon benyomás szerinti szavakkal fogják olvasóim előbe terjeszteni, melyet az emlékezetes napon, keblemben érezék.

Reggel 8 óra előtt indult mag: hadtestünk, Fischamend, Neusiedel és Hadersdorff előtti táborából, s előcsapatunk pár perc múlva már tűzben voltak, mely seregeink előnyomulásával nagyobb csatává nőtte ki magát.

Az ellenség Manswörth faluba voná magát, melyet a mieink agyvasi kődénak.

Most meggyul valamé, se baj, csak egy M. K. pr. Heumagazin, melyből az udvari marhák kaptak eledelt.

A léng hatalmasan lobog fel az ágyu dörgés, a kis fegyver ropog: éljen! éljen! vihar öli el az ágyu dörgését, mint a kis fegyver ropogását, és éljen! el történik a megrohanás, éljen! el vésztetik be az elbarázdított falu, és éljen! el mintegy 80 horvát köztük egy tiszt — halálát lali az utcákon, és szobákban, melyeknek ablakából a mieinkre lődözött.

A falu bevételénél, valamint egész napon át különbözően kitünteté magát bátorsága és ügyes rendelkezései által gr. Gyon, tagnaptól óta ezredes. A vitéz gnóf mindentűt elői ment, s maga volt legmerészebb merész seregében. A falu bevétele után látva, hogy emberei a boros pinczék után néznek, őket a lehető és veszélyes megröszegedéstől megóvándó, iatá, hogy ne így anak, mert mérgezőve van a bor! és egy lélek sem vágyott többé inni.

A roham és falu bevétele alatt utócsapatunkat alig leheté tartóztatni az előnyomulástól, „menyjenek, menyjenek!” kiálták egy hanggal, látva bajtársaik vitéz küzdését, s csak sok szóval leheté őket nyugton tartani.

A falu 9 órakor bevételén, s őrzettel megakartván, előre nyomul a sereg, előre Bécs felé.

Itt, ott apró tüzelés van, csak néha szól közbe egy egy öreg ágyu zsémbes hangja, mint veszeksző gyerekek s o p r a n lárújája közé a nagy papa bassussa.

Fél 11-re nagyobb lön a tűz, erősebb az ágyuság.

Éljen! éljen! hallatszik ismét, s a roham előtt megszalad az ellenség lovasága, szól utánuk a Görgei ágyuja. Uzak, uszak, mint agár a nyulat, mánaok lobog a tricolor s gyönyörű színei a füst hegyek közt olykor olykor előbuvnak, mintha Isten mutatná elő, mondván! s ub hoc signo vinces!

Az ellenség balszárnyuk felé vonul vissza, s roppant lovaságot állít 12 óra tájban elő, de alig állott csata rendben, közé költi Répási négy 12 fontos puskát, s a huláha, s a nehéz lovas, fut mint csak futni lát, s a rőszükéről váró cavalerie attaque teljesen zavarrá változott át.

Es illy jól, illy sikerrel folyt a csata délutáni 3 óráig mind a jobb, mind a bal, mind pedig a közép szárnyakon.

Mindentűt és mindenkor odább vezetett ellennünk, mindenütt és mindenkor nyomult előre seregünk, melynőt lakosabbot, alkathozottabbhat kivétel nem lehetett.

Es időközben történt, hogy a jobb szárnyoni kaszásaink néhányat megfutamítottak, mi a vezérszékél rögtön jelentéstétén, itt alkalmat nyujtott a fogak felhárának kimutatására, kélni exportoratiókra és „ich hab's g'sagt-ekra, alkalmat nyujtott, hogy az egész napon át s a győzelmet előnyomulás minden phanszonia korostól nyűsűsűsűt, megülpeddél, sőt vetirdlás udgy kielőgltessék, s kiadott a parancs s u m r e t e n i e r e n, s e z a d o l y y i d i n a s s a t e t t e s o k a k n a k s e r e g e i n k e l o n y o m u l a s a l a t t h i n a t e s é s s z o m o r u k o p e i k e t, h o g y a z t g a n d o l t a v o l n a a n e m b e r,

miképp legalább is arról van szó, hogy az ellenséget két tűz közé szorítottuk.

Gallopins her! és a retirade parancs fogadásán és megvívására egyszerre 20-an is termetek elő, midőn az előtt egész napokon át keresni kelle őket lámpával, hogy csak egyet találhasson valaki.

Szaladó kaszásainkat azonban egy pár huszár ezalatt visszatérítette, de alig állottak ismét helyeiken, jön a huszárokhoz a visszavonulási parancs. Az ágyúk megindulnak visszafelé, egy hátrábbi posztit fodezni, a huszárok hasonlólag, egy ennek megfelelő állomást elfoglalni, szóval, egy rendes retirade volt indulóban.

A mi kaszásaink azonban a visszavonulást szaladásnak veszik, s felkiáltva, hogy „hiszen már a huszárok is szaladnak“ megindulnak futni, és futottak úgy, miként őket Kossuth sem tudá megállítani csak pillanatig, de megtartani maga az ur isten sem tudhatá vala.

Igy lón megzavarva a jobb szárny, mert a futó kaszások példáját, honvéd csapatok is követtek, s ez oldalán a zűrzavar általános volt.

A centrum és balszárny azonban, mind dicsőségesen nyomult elő egész nap, oly rendben és zavartalan vonultak hátra; a balszárny különösen kitünteté magát, s még visszavonulásában is megtamattatá ágyúival az ellenséget.

És csak e jó tartásnak köszönhetjük — a magyarok istene után — ki ma tizedmagával vigyázott reánk — hogy a jobb szárny zavarodását ellenségünk használni nem tudá, nem meré, hanem békés visszavonulást engedett.

Ez története az october 30-iki nevezetes napnak, melyet a történetek jövőnd írója magának megfejteni alig leendő képes, mert mi magunk sem tudók azt magunknak kimagyarázni, miként veszhesse el, egy egész napon át győzelmes hadsereg — minden az ellenség részéről nagyobb erő kifejtés nélkül — kivívott helyét, ha nem látta volna a kiadott parancsokat, szóval, ha nem lettünk volna legközelebb a hadvezérnek fül- és szemtanul, miként kelljen egy seregnek győzelmét hanyagság vagy más uton semmivé tenni.

De mind erről, mind pedig az ütközet hasznáról, s a visszavonulásnak és lehető jó oldalairól, úgy másfelől a sereg organisationalis hibáiról, valamint a teendőkről elmondandóink vagynak — holnap cikkünk szövege.

Még csak annyit emlíünk, hogy seregünk egészen Pozsonyban és mellette táboroz, egy része azonban mintegy 10,000-nyl gyalogság és lovaság több ágyú ütőkkel Simonics ellen ment, kit — ha meg nem szökött eddig — semmivé teendő, mert e sereg kegyelmét most már nem ad senkinek, és jól teszi.

Az ütközet és visszavonulás alatt háttérben kitüntettek magukat a rendes katonaságon kívül — melly kivétel nélküli dicsőség volt — a Hungári lovaság, melly, mint a legjobb huszár ezred, viselé magát, továbbá a pesti csatárok, úgy a hajdúk és többek állítása szerint a székelyek.

Halottaink számát most még megmondani nem lehet, de a sebesültekkel együtt legfelyebb 300-at lehet felvenni, az ellenség vesztesége minden bizonyossággal nagyobb. Ágyút egyetlen sem vesztettünk, kettőnek elfoglalását Gyion által,

azonban az ütközet alatt jelenté egy galoppir, ha ez való volt-e, nem tudom. Tüzéreink közül kettő esett el, egyik rendes tüzér volt.

Ennyit az ütközetről és végeredményéről.

Pozson egyébiránt igen jól van elsánczolva, a hídfő pedig ágyúkkal megrakva.

Végül csak annyit kívánok olvasóink megnyugtatóra mondani, hogy rémek csinálására, rendkívüli aggodalomra okuk nem lehet; seregünk olyan, melly hazája földén bármilly ellenséget szét fog verni s csak vezérre lett volna szüksége, hogy ma tán Bécs falai közt legyen, illy vezére tegnapig nem volt, illy vezére tegnap reggel óta, Görgei tábornagy és fővezér. Az isten tartsa meg őt soká nekünk, mert szívében magyar érzelem és becsületesség, agyában pedig ritka áttekinthető tehetség és éles értelem lakozik; e mellett van fővezéri kimézőse, van sas tekintete, és méltóságos férfiasága, és van bátorsága, e tulajdonok szeretté és tisztelte tetszik őt a sereg előtt, mellynek már eddig is kedveltje.

Mórgát levette és megtaposta lova, s betegon fekszik a Köpcsényi várban.

Csernátóni.

Pest nov. 1.

Többször volt alkalmam e lapokban Erdélyről szólni, s félvállról a szászokat emlitém. De ők megérdemlik, hogy egyszer egész cikket szenteljen nekik az ember.

1841-ben jó bor és országgyűlés volt Erdélyben, mert e kettő ott mindig együtt járt. Akkor történt az a híres pecsét historia, midőn a szász követek gyalázatosan meglagadták nemzetök pecsétet egy az országgyűlés nagy többsége által hozott határozattól. Ez természetesen sok haragra s sok szóra adott alkalmat, s többek közt egyik szász követ a nemzetét érdeklő minden rendű és rangú szidásokra végre felelni akarván, e szavakkal kezdé beszédét; „A szász jámbor, de nem fél.“

Persze volt kacagás, de az már rég is elhangzott, nem is tartozik ránk, az egész históriát csak azért hoztuk elő, mert a szász nemzet marcius ótai tetteit végig pillantva, eszünkbe jutott, hogy ama mondásnak éppen ellenkezője bizonyult valónak, azaz:

A szász alávaló, de gyáva.

Most, midőn Erdélyben is kenyértörésre kerülővén a dolog, nem sokára, ha isten is úgy akarja, a fizetés következik, nem lesz minden épület nélküli dolog; kissé e témáról elmélkedni.

Czélja mi volt a szász nemzetnek, azon bujtogatásokban, miket marcius óta előbb törvényeink, felelős ministeriumunk, és az unio — utóbb egész nemzetünk ellen elkövetett — nem tudom. De e czél aligha lehetett oly magaslatos valami, miért érdemes legyen egy nemzetnek hevtülni, annál kevésbé kivételre ocsmány eszközökkel munkálni. —

Ők tán magánál a császárnál is schwarzgelbebbek levén, független magyarságunkat irigyelték tőlünk, mert lehetlen, hogy a mi szabadságunk

kivívására s életbe lépése által a magukét, nemzetünk felvirágzása és ujja születése által, saját nemzetük boldogságát bona fide veszélyeztetve hitték volna. Nem! hanem a milly schwarzgelb szalagot viseltek kebleiken kívül, épp oly sárga irigység, épp oly fekete más-kára-ohajtás élt belül, és nem attól féltettek minket, hogy hűtlenség vétkébe esvén, törvényeket szegvén, majd kárhozatra és pokoli tüzre jutunk, hanem fájt nekik csak a gondolata is annak, hogy az a gyűlölt magyarnép, mellynek egyik főbűne volt, hogy míg őket avval csufolta: „ti bab szászok“, maga nem szégyelte, sőt büszke önértettel vallotta, hogy a magyar, — ez a nép nagy hatalmas és szabad legyen.

Ekkor illy töprenkedések között, betoppan Szébenbe a már működni kezdett camarillának egy pár gyalázatos czudar emmissariusza. Rosenfeld, mellyik másik, oly emberek, kiknek tán az utcai szél is port vet szemtelen pofájukra. És elkezdődnek a bujtogatások, Minden ci-de vant bureaucrata beáll a reactionariusok fekete legiójába. Elő csipnek egy pár rajongó oláh professort, azokat vagy fényes álmakkal, miket hátmegett kikacagtak aztán, vagy fényes aranynyal megvakítják; egy szerencsétlen nép elámitása, lélekvasár, demoralisatio, utálatos hazugságok, szennyes rágalmak, nem megvetendő fegyverek előttök, csak hogy fellázithassák a nagyszámu idegen fajt ellenünk, kik a szászoknak házi gazdái, az oláhoknak csak éppen akkor jeltetői, felszabadító, valának.

Mi az eredmény, tudjuk. Véres harcok kezdődtek Erdély, égő faluk, kegyetlenül kivégzett emberek, szédült takarmányok, rendtelenség, zavar, fenyegető inség jegyzik a polgár háboru láng utját; mellyhez a gyuananyag előkészíteni, a gyújtó szert előhozni, a lángot meggyújtani és szítani, a szászok jónak, igazságosnak, becsületes nemzethez illőnek tartották.

Illy jámbor a szász. Lássuk a másik epithetont.

Most tehát foly a harc, élet és halál csatája.

Kétségkívül az oláhok táborának nagy részét szászok teszik, kik már most kötelességöknek ismerik oltalmazni, védeni azon szerencsétlennépet, mellyet ők bujtogattak fel és taszítottak veszélybe. Így gondolkoznék az ember. De nem úgy van. A szászok, mint a török disznó, bevonultak lyukaikba, s nem hogy kiállanak a harcra, mellyet ők támasztottak, de elhagyva az atólsó veszélybe taszított oláhot katonák által őriztetik magukat.

Igy nem fél a szász.

De alig tudjuk mire mutat inkább e körülmény, gyávaságra-e vagy alávalóságra. Mind kettőre nagy mértékben.

Igen, ha e visszavonulást, e harcra rész nem vételt azért tennék, mert megbánták ocsmány bűneiket, s önmagok is szégyennel fordulnak el eljárásuk gyalázatoságától és borzadással, annak véres eredményeitől. De nem. Ott van Puchner, ki azért ért 70 esztendő, azért őszült meg korának s a családját ért sorcsapásoknak sulya alatt hogy élete végén a honarulás iszonyu bűne által vonja fejére az istennek haragját. Ott van egész Szében, melly most is fújja ellenünk a követ, a keblében levő néhány magyartól erőszakkal el-

szedett minden fegyvert, és méltó büntetésnek mondja, ha az oláhok által elfogott magyarok vérlázító kegyetlenséggel megöletteinek, eldaraboltatnak, elevenen megnyúztatnak.

Mit mondjunk többet? Nyithatjuk-e még fel ajkainkat egyébre, mint átokra vagy bosszu kiáltásra.

Mert egyes ember, ha megbocsát annak, ki ellene tört legyen, ez keresztényi erény! De nemzet, mely meg nem bünteti azokat, kik őt kiirtani akarták, s illy gyalázatosan életére törekedtek, — mely az őt ért veszedelmen valódi indokaihoz kegyelmes — az a nemzet gyáva és bolond.

S most van-e szükség még több szóra!

Ha az isten engedendi, hogy igaz ügyünk győzzön, ha a gondviselésről hit nem csak egy hazug mese, hanem tény, mely a szent és jó ügy fegyvereinek és zászlójának, dicsőségre, s győzelemre vezetésében nyilvánul, — akkor nemzetem! ne felejsd el, hogy Szeben egy fertőzött bűn barlang volt, hol az irigység fojtó bűzű légében, a nemzeti gyűlölség ganj földében, a haza árulás mérges és undok gyümölcsei teremtek.

Ne feledd el ezt, hanem tedd, hogy tiz év múlva kérde meg az utas, itt feküdt-e az a város, mellyet Hermansadnak nevezett egy nemzet, mely a magyar ellen intézett machine-infernalit itt tervezte és készítette volt!

Kikinda, october 27. 1848.

Szerkesztő! A kikindai esetre előidéztet nép felkelés csufosan compromittálva vagyon; s a veszély, mellynek elhárítására rendeltetett, naponta kétségbe ejtőbb alakot önt. — Husvét óta tájéunkra tett intézkedésekkel nem tudtam soha egyetérteni — észrevételeimet a bölcsesség mosolya sujtá mindig le — s azt kezdém hinni vagy azok a más gondolkozásuk jobban értik a dolgot, avagy tájéunk árternek tekintetik. Husvét után mondtam, erélytelen a kormány, a kerületi népbe nem lehet bízni, a megyebeli erőt összpontosítani s felfegyverkezni kell — de volt mit szenvednem. Később mondtam, Torontálnak nincs kormánya s pessimistának neveztek.

Most is csak azt kell mondanom, magunkra vagyunk hagyatva, csak hogy akkor a nemzetiség alakítása által a bajon segíteni lehetett volna: holott most Temesvár árulók kezében — a népség felkelésre izgattatik — a német s magyarok felfegyverkeztek, főispánunk Temesvárott fogva, megyénk intézkedése, miszerint a nép egy része itt táborba tartatik s a rácság felfegyverkeztek, csak addig ér valamit, miglen egy vagy másik községnek eszibe nem jut, ellentállani, — mert 4,000 emberünk közt alig van $\frac{1}{4}$ résznek puskája, — végvidékről betörések ellen sem vagyunk igen biztosítva — Aradról is fenyeget a veszély. Csongrád és Csanád népe — minthogy a netalán közbejöhethető kicsapangásokról felelősséget a kormánybistóságok s parancsnokok egymás vállaira akarták átrakni — ismét visszautasítják, nem olly könnyen jöved segítségünkre.

Borzadtanak az illetők attól, nehogy hazaárulók s neutralistákkal kevert rácz községekben ártalannak essenek áldozatul a nép dühének; s jóllehet

azt: hogy a ráczok a kikindai nem ráczokat ki nem irtották, egyedül a határőrök emberiségének lehet köszönni — nem gondolták meg, mi lesz az itt lakó hazafiakból, ha ismét rosra fordul a dolog; s tudva mi történik Arad s Temesbe az ottani lakosságot a schwarzgelbek kétségbejítés szülte dühöngéseinek kitéve, oda hagyták. — Itt állunk tehát elszorva, kormány, fegyver, lőszer, s főleg lekesítők nélkül a veszélytől környezve — elleneink mikénti fellépésétől függvén sorsunk.

Most lévén Pesten, tapasztaltam, hogy ott Bánát terra incognita — de higye ön, kár e szép tájékat kockára tenni, ne bizzunk már annyit a magyarok istenében — az ministerialis politica — ha nincs is seregünk, mellyet jelenleg ide lehetne küldeni — van talán még egy két erélyes ember, ki a felelősségtől nem irtózik — fegyverreztessük az itteni nem rácz lakosságot, lássuk el vezérekkel, lőszer- s fegyverrel, — adjunk mellé ágyukat és lovasságot — de tüstént — mert ha itt nemis lesz veszedelem, van Temes, Aradban, van a végvidék felé és lesz Erdély részéről, minden esetre jobb előre gondoskodni, mint a romok felett sírni.

A mostani kikindai esetről el lehet mondani, ki nincsen mellettünk, az ellenünk; — a 17,000 lakosságu mezőváros nem csak védte magát, de még az őket védendő magyar s németeket hátban megtámadták — a ki tehát fegyver alatt volt és nem mellettünk, csak érezt a kötélre? Közöljön nézeteimből, a mit jónak tart] — mert már mitől tartottam, meg van, szegény agg apám leégett — náncs mit vesztenie.

Most beszéltem a másik szemtanúval.

Temesvárott a rácz püspök katonai fedezés alatt rácz és oláh népfelkelést idéz elő — a katonák fölnek Egressi biztos vezérlete alatt indult népfelkeléstől s szöveget akartak szöggel, de a magyarok re infecta vissza mentek, Kis-Becserek már katonai parancs alatt áll, a lefegyverkezés nagyban üzetik, Karácsonyi főispán fogva tartatik a karansebesi oláhok felfegyverkezve, a várban vannak. — Hallom, hogy Majláth Sándor, volt kikindai k. k. biztos, ismét talált utat ide visszajönni — a kormány tudná, hogy ő és a bíróságért régóta vetélkedő Ratzkovich és Kengyelich minden szerencsétlenségnek, melly e kerületet érte, alap okai — ez nem történhet — de nem is hiszem, hogy ezen alávaló plóczát, ki pár év alatt semmiből dús gazdag lett — ismét e tönkre tett tájékra eresztené a mostani kormány, — ha csak félreértésből nem, ettől még a jobb érzésű lakosok is borzadnak.

Keiner Antal.

Nógrádból írják oct. 30.

Szörnyű dolgok történnek, szegyenlem, hogy nógrádi vagyok.

Rendelet jött, hogy Lipótvár felé 3000 nemzetőr küldessék, s mit tettek a táblabírák? elhatározták, hogy előbb meg kell-kísérteni, hányan ajánlkoznak önkénytelen, s ha így a kellő szám ki nem telnek, sorsot húzzanak.

Hát ez az a nemes lelkesedés? ez a hazafiúi köteleesség? procrastinálni a dolgot, hogy késő legyen. Nógrádtól ezt nem várta a haza. Míg más megyék tömeges fölkeléssel írtják ki a hon ellen-

ségeit, addig Nógrád gyáván otthon marad s pipázik. Huszár et comp. a régi aristocraticus s Maradyco, hyerarchico, bureaucraticus devalvatorok, szép mákvirágai süttötték ki ezen határozatot, lelkes főispánunknak — úgy hisszük — méltó bosszuságára.

A haza indignatiója ezen ösztövére lelkesedést bizonyosan követni fogja.

Pedig a nép lelkesedése s hangulata nem várt fokra emelkedett e megyében; de tehetnek ők róla, hogy a szájás intelligensebbek (?) lelkesedéseket cserben hagyják? A nép menne, de táblabírák azt kiáltják: maradjatok! mi nem bocsátunk, szükség van rátok, hogy legyen itthon is kinek pipázni. —

Egy falusi bíró, midőn pár hét előtt még a királyhoz hűséget tartva vezérfonalul, hadbászallásra buzdított. így felelt: de uram, utóljára is az a nagy hűség tesz be az uraknak! mit hűsgeskednek! azért, hogy ő véreinket ontatja?

Egyre föl van világosodva a nép, még a tótság is; mert általában politikában két hónap óta annyit tanul a világ, mint eddig századok alatt sem. Az igaz, hogy saját kárán tanult, saját szemével látja, ki az ő gyilkosa. A király neve nem üveg alá való többé, nem pietással, de borzalommal, megvetéssel s bosszu vágygyal mondja ki már a nép.

Igy is kell. Bár késő, de belátták, hogy a dicsőségesen (?) uralkodó ház, minden gonoszunk kutfeje.

Gróf Cebránt a megye a haza elleni bujtogatásáért három hónapi fogságra ítélte. Fölebbezni nem merték az ítéletet, nehogy kubik számra emellessék az a szerény három hónap.

Hanem azt halljuk, hogy ő méltósága a losonczyi járás hivatalszobájában, s nem mint az ítélet tartalmazza — egyesben ül, és hogy uhist partiejai vannak. Uram! uram Kacs Kovics Károl uram! figyelmeztetjük önt e visszaélésre.

Neveltségessé akarják tenni az igazság szolgáltatást? Szemmel tartjuk a dolgot s majd apellálunk — a néphez.

Pediglen.

A republicanus írók érdekében.

Nem tudom úgy van-e más országban, más városban, más faluban, mint minálunk. De itt bizony nem igen jól van.

A republicanus embort csak akasztófüvel bíztatják, sokan még igen bíznak a camarilla győzelméhez.

Ha ez győzne, igen természetes, hogy a márczius előtti állapotnál még abnormisabb várna szegény hazánkra, nemzetünkre.

Cenzurát talán nem hoznának be gazdasági szempontból, de a királyok szentségét megszentelteteni iratokat, amugy könnyű módjával maguk kitörölnék íróikkal együtt — az élők sorából, ad notam kir. kegyelmes leirat Vindisch-gracchez.

Vélték tán, hogy ez bekövetkezik? Istenemre nem! előbb a magyart fejünkint kellene kiirtani, mert kivéven az öregeket, kik ugy sem harcolnak, mind republicanus.

A camarilla csak minden republicanus holt tetemén keresztül juthat győzelemhez, ily ifju pedig, és ily érzelmmel, bármily vallásos legyen is, nem mérközhetik!

Ha pedig veszt, s mégis megmarad a királyság — a mi észszerint lehetlen, mert camarilla, és dynastia unum et idem, egy és ugyanaz; ha mondom a hazamentők kegyelméből, talán félelemből, meghagyják a királyságot, gondoljátok-e, hogy a republicanusok üldöztetni fognak? Oh nem!

Kossuth és bajtársai sokkal jobban tudják, mi a statusok czélja, a mi törekvéseinket méltányolni fogják.

Sokkal jobban tudják ők, mit tesz a szabad szólásért, irásért szenvedni.

Sokkal jobban tudják, mit tesz a szellemet előlmi, elnyomni!

Ők nem fognak bennünket üldözni, de sőt azon nagy status elvet ismerve, miszerint: a statusok czélja folytonos haladás a legtermészetibb kormányforma felé, mi a respublica, ezt ismerve mondom, még segéd kezét, és alkalmat engednek, hogy a republicai szellem minél előbb, minél jobban kifejlődhessék.

Sokan leginkább azok, kiknek a liberalismus győzelme nehezére esett, nem tűrhetik az ifju republicanus pártot. Istenem, ezeknek az az egy köpeny fordítás is nehezökre esik, pedig, mi szívesen küzdünk. Mit szoktak ők mondani? Azt, hogy hagyjuk a dolgot szabad folyamára; bizzuk azokra, kik kivívták a függetlenséget marciusban, kik a dolgok élén állanak.

Azt nem tehetjük! nekünk még nagyobb függetlenség kell!

Ki kell mondanunk szívünk érzelmeit, ne mondják aztán apáink, ha rossz végrendeletet tesznek, és az unokák átkai utánok a sirba szálanak, ne mondassák mondom, hogy mi hallgatunk, minket ér az átok.

Pedig ez úgy lesz! Hányszor hallottam én azokat össze káromoltatni, kik a sanctio pragmaticát megköttették! Így tennének velünk az unokák, ezt pedig nem akarjuk, tisztelve azon ős mondatot: a holtakról vagy semmit, vagy jót! és mivel ezt nem akarjuk, szólunk kell.

Az igaz, hogy egy kissé kevesen látunk a dolghoz, de hisz akkor kell a vasat ütni, mikor meleg. A hol fontolni kell, ott mi is ránczba tudjuk ám szedni homlokunkat, az elmékedésben pedig senki által sem hagyjuk magunkat fölülmulni; majd meglátjuk aztán a fiatal homlok edők közül minő bölcs argumentumok fognak kikelni.

Hagyjatok bennünket szabadon munkálni, ha

isteni munkánk, akkor hiába ellene minden törekvés; ha pedig camarillai, akkor magától összedől.

Ti pedig bajtársak! lelkes democraták! fontolva szóljatok, de a mi szíveteken fekszik, azt el ne fojtsátok.

Tomor.

Andalgás:

Mi gyönyörű őszi reg! mi kedvesmelegen süt a nap; mi sűrű a harmat-gyémántok az egészen megújult virány tércin!

Mitől is kiszáradt volt annyira halom és völgy, mező és rét e nyár vége felé? Nem isten átka süttötte-e avarrá a kert virágjait, mert nem néshette megindulás nélkül egy felől a végtelen árulást, másfelől a végtelen egykedvűséget és türelmet.

Mitől is éledt föl most oly hirtelen, mitől nyert oly rendkívül pompát hegyoldal és róna, mitől e szép bársony pakást a kiaszott legelőkhöz? A halottak újra feltámadnak, a hervadtak fölélednek s felvirulnak, a hamuvá égették smaragdot játszanak; a madár csalódik, új tavasznak hiszi az ős mondhatlanul kedves melegét és derűjét és a föld, a bokor, a fagallyak erőteljes ujultát.

Fohász, könnyek, vérontás, elpusztult falvak és városok hamva tették-e léggyá és nedvessé a levegőt, kövérré és bujává a földet? Vagy isten áldása varázsokta-e vissza a száraz kórót kecses virággá, a kiszült mezőt kies viránná, mert megtetszett neki a népnek lelkesedése és kedvét lelő a polgárok nemes haragjában, melyre gyuladtanak annyi istentelenségek látásánál, melyet a magyar nemzetet annyi bitang zsarnok elkövetett?

De új ború támad keleten és új felhők, sötétek, mint az árulók lelkei, emelkednek nyugaton, s éjszokról hideg szél üvölt, a télnek, a minden reményt fagyasztó dérnék előpostája, csak délkeletre villámlik, Perczel hű kardja, csak ott menydörög, Perczel bosszus ágyúja.

És miért borul az ég szerelmes kék szeme, miért vessz magára a ragyogó nap szürke ködnek nyirkos fátyolát?

Miért? Mert ime meghozta az isten az üdvnek napját, a napot, mely után századok óta sokajtozott a magyar, a napot, melyben megtelt az uralkodó család büneinek óriás mértéke, a napot, melyben a magyar joggal mondhatja, Isten és világ előtt, hogy hóhérja van még, de királya többé nincsen, az isten e nagy napot meghozta és a magyar népnek érzéketlen vak képviselői, kik hivatalva vannak a nép helyett érezni, a nép helyett szólani és cselekedni: ők nem érzik a nap fontosságát, nem látják, hogy a hűség gyűrűjét a király maga összetörte és sárba tiporta, ők még most

sem mondják: népem, szabad vagy, a trón üres koronád gazdátlan: intézkedjél!

Midőn Pest megye küldöttsége Bécsben volt a horvát ügyben, mindenfelé keresett királyt, de királyt nem talált, sőt a király szolgáit sem, hogy legalább írásban hágyhassa keresetét.

És az urak haza jöttek, de meg nem mondták a magyar népnek, hogy királya nincs; és nem hitták össze a magyar népet a Rákos mezejére királyválasztásra.

Midőn ez évben a magyar nép választottjai a királyt egyhangulag behítták az országba, s a király nem jött, ismét ki kellett volna mondani, hogy királyunk nincsen, újat kell választani. Nem tették.

Midőn september elején Schönbrunba rendeltettek Magyarország küldöttjei, és a mondott órában a király sétálni ment, midőn más nap csak azt szabad a követeknek mondaniok, mit a király hallani akart, midőn üres kezekkel visszatértek Pestre, én akkor ott voltam, engem majd megévett a méreg, és ők? ők még akkor sem mondták meg a népnek, hogy a magyarnak többé királya nincsen.

Midőn a magyar király a horváth király nevében szentségtelen kezekkel és lator szándékkal elfoglalta a magyar korona egyik legbecsesebb gyöngyét, Fiumét, midőn a királyból tolvaj lett: a táblabírák még akkor sem mondták ki az igazat, még akkor sem mondták meg, hogy tolvaj nem lehet a magyarnak királya.

Midőn a tolvaj király egyik hóhérja, báró Jellasics, ura parancsára berontott az országba, és őt, rabolt, pusztított, gyilkolt és minden förtelmet elkövetett, midőn kiszült, hogy a rác és szerb szinte a király nevében marczangolja az országot: a táblabírák még akkor sem mondták ki, hogy országnyomorgató királynak elismerni nem szabad.

Midőn végre Magyarország egy tollvonással kitörölletik az országok sorából, midőn csak rebellis mellék tartománynak nevezetik, midőn nyílt háborút üzennek ellenünk: mit csinálnak a táblabírák? még most is összedugott kezekkel nézik, mi fog történni! Még most sem mondják a népnek hallod-e magyar: a gyalázat mértéke megtelt; királyod hóhérodá lett, életed után törnek, gyülekezzél a Rákoson és vedd el a hóhértól a koronát, mert a korona a tied, te csinálhatsz vele, a mit akarsz, csak azon a fejen nem szabad azt többé hagynod, mely egy magába egyesítvén minden rossz magyar királyok büneit, egyszersmind magára vonta az igazságos Istennek legrettentőbb átkát!

És a nép? A nép nem tudja, mi történik. Ő bizik és csalódik!

Belár Géza.

Megjelenik e lap MINDEN ESTE. Előfizethetni e lapra Pesten a Lukács László nyomdájában (Országuton Kunewalder-házban). — A vidéken a postahivataloknál. EGYES SZÁM ára 3 kr. pp.

Felelős szerkesztő Pálfi Albert. — Nyomatja és kiadja Lukács László. Országut, Kunewalder-ház.